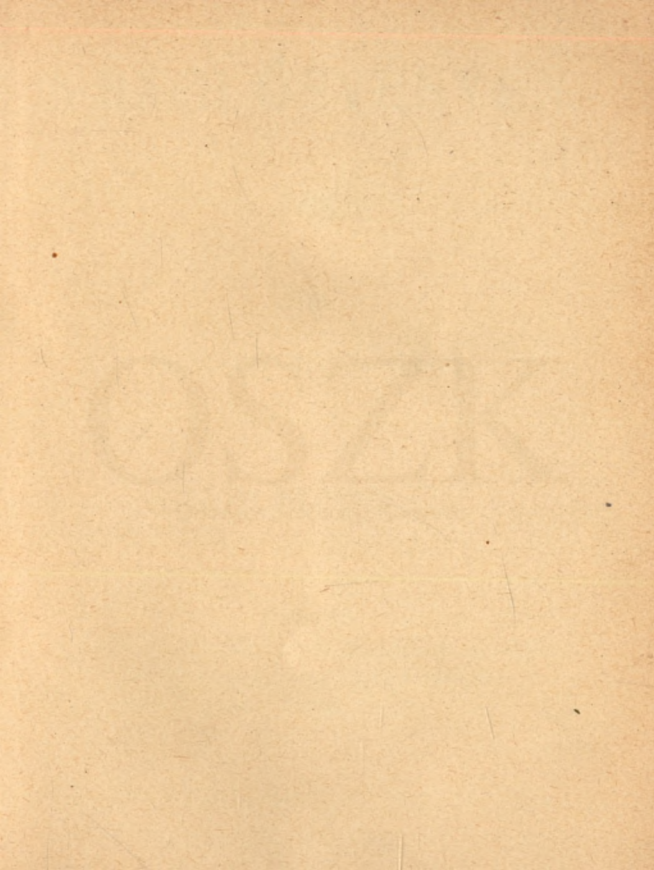

CRONOSX, A RÁGLI ÖSVÉNYEN

187310

P. o. hung.

810. vc

A RÉGI ÖSVÉNYEN.

IRTA :

GYÖNGYÖSY LÁSZLÓ.

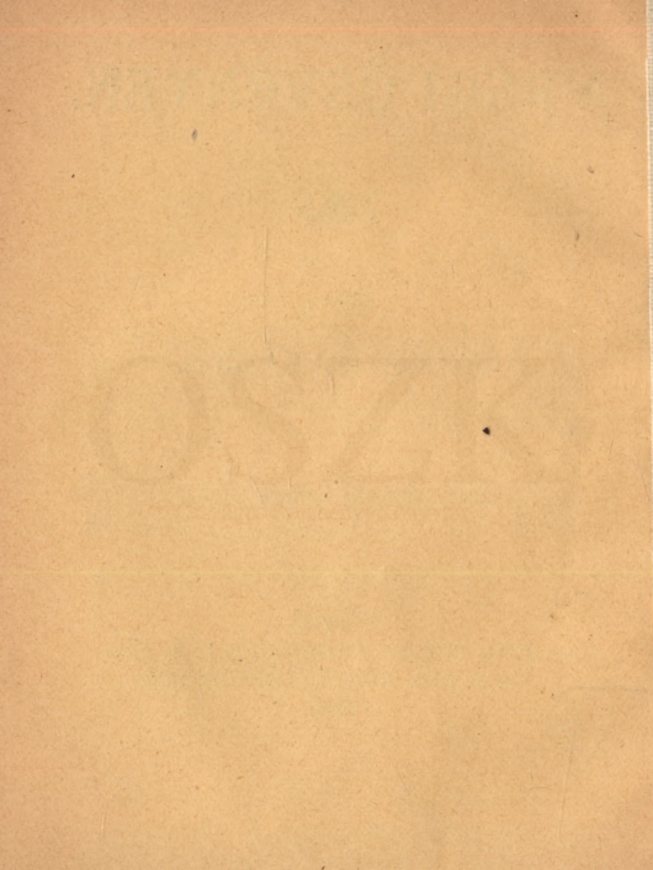
==== Ára egy korona. ====

Budapest,

LAMPEL RÓBERT (WODIÁNER F. és FIAI)

CS. és KIR. KÖNYVKERESKEDÉSE

1903.

A RÉGI ÖSVÉNYEN.

IRTA :

GYÖNGYÖSY LÁSZLÓ.

==== Ára egy korona. ====

Budapest,

LAMPEL RÓBERT (WODIÁNER F. és FIAI)

CS. és KIR. KÖNYVKERESKEDÉSE

1903.

mm
870 vc

187310

M. N. MUSEUM KÖNYV-TÁRA
II. Nyom. f. Füvedéknapió
1904 év 319 sz.

TARTALOM.

DALOK.

Elő ének	3
Évek mulnak	4
Alkonyodik	5
Gyászos az ég	5
Mindennek már	6
Azt mondják	7
Mindenem vagy	7
Majd ha zúg	8
Szegény sárga	9
A nánási harang	9
Tud-e ríni	10
Téli éjszakán	10
Sötét perczek	11
Örülök a kelő napsugárnak	12
Kerek erdő	13
Oly jól esik	13

Csillagod volt	14
Tisza vize	15
A mióta	16
Őszi rózsza	16
Kelet felül	17
Küzködöm	18
Ez a patak	19
A kis kapuban	19
Este van már	20
Esti csillag	21
Mit bánom én	22
Járjunk-keljünk	23
Madara van	23
Kis kertemet el-eljárom.	24
Őszi mező	25
Tünő árnyék	25
Ha szólunk is	26
Egy pohár bor	27
Nyomodban a gyászos	27
Siró szellő	28
Oh édes szerelmem	26
Aratáskor	30
Nagy éneket	31
Novemberben	31

ÉNEKEK.

Alkonyatkor	35
Kis fiamról	36
Tátrafüreden	37
Tisza partján	38
Egy levélre	40
Veszedelem idején	42
Sok az irigyem	44
Azt mutattad	46
A felföld	47
Egy zugolyban	49
A hámosi tónál	50

KÉPEK.

A tallón	54
Borozó	55
A juhász baja	56
Egy kis leányról	58
Vén gavallér	60
A menyecske	61
A bujdosó	62
Vár a leány	63

Szüreten	64
Jegenyefás udvaron	65
A kérő.	67
Nyiri juhász	68
Nagy levél	69
A takács	75
Ének az ezer évről	98
Ha legény vagy	102
Ez a kis lány	103

Országuton, nagy csapatban,
Nem szerettem, nem akartam.
Levágтам, le az ösvényre,
Hol lomb borul az ut szélre.
Az erős fény: bántja szemem,
Vásári zaj: nem kenyerem.
De a bürün* végig, átal
Eljárok egy-két baráttal.
Ha végén vagy fele utján?
Nem bánám, ha most is tudnám.
Bizva nézek mély siromba:
A szeretet járt nyomomba.

* Ösvény-bürü.

DALOK.

ELŐÉNEK.

Örökös a sötét felhő,
Egyre nő az árnyék,
Mintha nem is e világon,
Árnyak völgyén járnék.

E homályból kedves arczod,
Felém hajlik sirva,
A holtat is feltámasztja,
A mi rá van írva.

Visszatérnének tán ketteskén
Arra a derűs utra?
Odaadom a szívemet
Tépd el, tépd el újra.

Te akarod, én elhiszem
Égő, őrült lázban,

Hogy még egyszer boldog leszek,
Te tanítsz rá, hiszek, hiszek
A feltámadásban !

ÉVEK MULTAK.

Évek multak, én hallgattam,
És most dalra nyílik ajkam.
Félve, lopva, ének zendül,
Bohó, játszi szerelemről.

Vak sötétben jártam eddig,
Talán most már reggeledik.
Vagy csalóka lidércz fény ez,
Fáklyaláng a temetéshez ?

ALKONYODIK . . .

Alkonyodik, mély az árnyék,
Csillag hűll az égről,
Bolygó-tűz majd ki-kigyulad,
S újra elsötétül.
Furulya-szó felsí, zokog,
A távolban elhal :
Immár ez a kínos élet
Rövidebb egy nappal.

GYÁSZOS AZ ÉG . . .

Gyászos az ég, búsan kopog az eső,
Ez a tájék óriási temető.
Tarlott fővel égnek mered minden fa,
Varjak, hollók ülnek rajtok károghva.

Szomorúság, gyászos élet, gyászos vég ;
Csak egy sugárt, csak egy kis fényt láthatnék.
Csak lehetnék boldog, ha egy perczre is :
Akkor aztán temethetnek engem is !

MINDENNEK MÁR VÉGE, VÉGE . . .

Mindennek már vége, vége !
Sirva nézek fel az égre.
Mért vagyok így megalázva,
Kigúnyolva, meggyalázva ?

Nagy a vétkem, mert szeretlek,
Bűnöm az, hogy meg nem vetlek,
Fejem nyomja a bűn átka,
Csillagos ég szakadt rája !

De előtted eltakarom,
Hiába fáj, eltagadom.

Ne tudd, mikor hűtlen lettél.
Meggyilkoltál, eltemettél !

AZT MONDJÁK . . .

Azt mondják, azt mondják, hogy hűtlen volnál,
Beszéli a világ, hü so'se is voltál.
Ugy fordult, az csalt meg, *a kit te szerettél:*
Igazságos isten, igazán büntettél !

MINDENEM VAGY . . .

Mindenem vagy a világon,
Futok tőled, hozzád vágyom.
Üdvösségem föllelem,
Pokol kinját érezem.

Gyilkos kétely jár nyomodba,
Ölő mérget rejt csókodba.
Régi sebem úgy sajog :
Hinni, hinni nem tudok!

MAJD HA ZUG AZ ÖREG HARANG ...

Majd ha zúg az öreg harang,
Zendül fájó, gyászos ének,
Koporsómban fekszem némán,
Megsirat egy-két jó lélek ...
Úgy lemondok, elfeledlek,
Nem kell akkor semmi, semmi,
De mig élek, mig lehelek :
Sohase fogsz mást szeretni!

SZEGÉNY SÁRGA KIS LEVÉLKE . . .

Szegény sárga kis levélke
Elkapott a felszél,
Berepültél ablakomon,
Oltalmat keresnél?

Én is értem rózsanyilást,
Napsugaras tavaszt,
Mennék én is, menekülnék :
Örökös bú maraszt!

A NÁNÁSI HARANG . . .

A nánási harang, be szomorún zendül,
Hírt ad a világnak egy szegény lélekrül.
Szemem könnybe lábbad, nekem harangoznak,
Örökösen bolygó eleven halottnak.

TUD-E RÍNI . . .

Tud-e ríni a hegedüd húrja?
Ért-e hozzá, a hogy szivem tudja?
Ne húzzátok, ne húzzátok,
Másnak öröm, nekem átok: —
Kezdjétek el újra!

Húzzátok hát világos virradtig!
Muzsika szó oda is áthallik.
Hadd nevesse busulásom,
Könnyezze meg a vigságom:
Elfelejtsem addig!

TÉLI ÉJSZAKÁN . . .

Botorkázok a sötétben,
Hulló ködben, téli éjben,
Azt se tudom, hol vagyok,

Jobbra mennék, balra mennék,
 Oly idegen minden hajlék :
 Lassan tovább ballagok.

Itt a czégér, be kén nézni,
 Nagyot inni, nevetgélni,
 Eltitkolni könnyemet.
 Hegedüld el vén czigányom :
 Hű szerelem, fényes álom,
 Ide, hogy is vezetett?

SÖTÉT PERCZEK . . .

Örök lángról
 Boldogságról
 Álmodoztam én is egyszer.
 Nézek reád
 S a szörnyü vád
 Bensőm marja, szólni nem mer.

Örült kétely,
Ez a métely,
Veri, vágja árva lelkem ;
A boldogság
Merő vakság ?
Vakon kellett vón születnem.

ÖRÜLÖK A KELŐ NAPSUGÁRNAK . . .

Örülök a kelő napsugárnak,
Nyító ágnak, énekes madárnak.
Elnézem a világ forgó képít ;
Bohó szívem romokból is épít.

De jó az éj, ettől nagyon félek,
Rám szabadul minden kósza lélek.
Mért kerülget e sok sötét árnyék ?
Mi lehet az, a mi reám vár még ?

KERÉK ERDŐ . . .

Kerek erdő nem szól, csöndes, néma,
Csak a szél, ha megrezzenti néha.
Erre aztán nagyot sóhajt,
(Isten tudja, hogy mit óhajt.)
Siratja a régít,
Hulló ékességít.

Kerek erdő mindig, benned járnék,
Gyógyító írt árnyékodban várnék.
De erre a sóhajtásra
Megindul két szemem árja.
Az erdő kizöldel:
Rózsám mikor jön el?

OLY JÓL ESIK . . .

Oly jól esik sivatag pusztáról,
Hús ligetre bukkanni.

Hol rózsza nyít és a kis madár szól,
Jó volna itt maradni!
Örülj bohó és ábrándos lelkem,
Örülj, örülj, mig lehet.
Isten tudja, tán a másik perczben
Megátkozod életed!

CSILLAGOD VOLT . . .

Csillagod volt : már halványul,
Virágod volt : lehervad ;
Ez a tájék gyászba borul,
Még az ég is megsírat.
Szomorú fűz rád borulhat,
Nehéz sirhant betakarhat :
Látom halvány arczodat.

A mig az a csillag ragyog,
Nem foglak elfeledni,

A mig ilyen árván vagyok,
Nem tudlak eltemetni!
Temetnélek könnyeimmel,
Feltámasztlak szerelmemmel :
Együtt fogunk pihenni !

TISZA VIZE . . .

Tisza vize, jaj de széles, mély árok !
Közepibe hattyú-madár beszállott.
Két szárnyával veri rajta a habot :
Most tudom már, hogy a rózsám elhagyott.

Magas a menny, magas a menny, csillagos,
Sirodon a rózsabimbó harmatos.
Könnyeimtől már is hull a levele,
Én is, én is lehervadok, le vele.

A MIÓTA . . .

A mióta elvesztettem,
Mindenütt csak őt kerestem,
Van elég lány a világon,
Csak a párját nem találom.

ŐSZI RÓZSA NYILIK . . .

Őszi rózsá nyílik
Nappényes a róna!
Tán vissza költözött
A kereplő gólya?

Nyíljon minden virág,
Ne vessen az ég is,
Sárguló levéllel
Tánczoljon a szél is.

Te is czigány húzzad
 Mig két kezed birja ;
 Boldogságom, hegedüd
 Vissza so'se sirja !

KELET FELÜL . . .

Kelet felül derül az ég újra,
 Arra felé van a falúm útja.
 De borongós örökké minálunk,
 Én istenem, mért kellett elválnunk.

Mintha látnám ragyogó két szemed,
 Ha nevet is, már csak másra nevet.
 Mintha látnám aranyos kis ajkad,
 Oly beszédes, nekem még is hallgat.

KÜZKÖDÖM . . .

Küzködöm a komorsággal,
De nem vagyok fegyver nélkül,
Hatot ütnék egy csapással :
Fürge kedvem győzni készül.
Rajtam nem fog már ki semmi,
Bohó szívem újra épít,
Mikor tönkre látja menni,
Régi, lenge, ködös képít.

Hogy ha olykor elborulok,
Születésem elátkozom ;
(Jaj, ha ez az átok meg fog,
Istenem, még elkárhozom.)
Az emel föl, nagyot merek,
A boldogság játszik velem.
Ha egyszer talp, másszor kerek.
Előbb, utóbb majd meg lelem.

EZ A PATAK . . .

Ez a patak elesacsogja,
 Elzümmögi méhe, bogár,
 Árulóm lesz a fa lombja,
 Kikiáltja dalos madár.

Homlokomra fel van írva,
 Elolvassa ott mindenki,
 Velem jön a sötét sirba,
 Csak előtte : titok, semmi !

A KIS KAPÚBAN . . .

Kiállok a kapúnkba.
 Onnan nézek az útra,
 De nehezen várok rád.
 Ha egy ostor megcserdül,

Vagy a csengő megcsendül,
Forog velem a világ.

Sóhajtásom a szellő,
Búbánatom a felhő
Nem mondta meg: siess már?
Szarka szállt a félszerre,*
Páros galamb jár erre :
Jaj, ha már itthon volnál!

ESTE VAN MÁR . . .

Este van már a faluba,
Magam állok a kapúba.
Feljött már az esti csillag,
Világít a galambomnak.

*A vendég érkezését jelenti.

Jegenyefás udvar mellett,
Épp' itt van a házunk felett.
Abba nyomba ostor pattog :
Nem igaz, hogy árva vagyok.

ESTI CSILLAG

Esti csillag bevilágít
Sötét éjszakába,
Búm homályát úgy kergeti
Csillag-szemed párja.

Világánál látom : virúl
Arczod rózsabokra.
Azt is, azt is idenyújtod,
Hadd szakítok róla !

MIT BÁNOM ÉN . . .

Mit bánom én, akár mit is beszélnek,
Üres szalma a szóhajtók csépjének,
Szóbeszédtől nem félek.

Néném asszony, hugom asszony, összeség,
Kóró, kútgém, rekedt fazék szinte zúg,
Valamennyi mind hazúg.

Mit törődnék én az egész világgal?
Meg elégszem egy néhány szál virággal:
Bimbóval és rózsával.

Te vagy szívem, rózsaszálom, virágom,
Kicsi fiúnk feshő bimbó az ágon,
Az én egész világom.

Hajtsák a szót, de más dolgunk van nekünk,
Kis fiúkkal nagy lepkéket kergetünk,
Mind a hárman nevetünk.

JÁRJUNK, KELJÜNK . . .

Járjunk, keljünk édes, ketten,
Úgy mint egykor, önfeledten.
E gyönyörű szép országban,
Megálmodott boldogságban.

Ne is tudjam, ne is kérddjem,
Hogy milyen lesz ébredésem?
Maradjon meg e szép álom :
Folytassam a másvilágon.

MADARA VAN AZ ERDŐNEK . . .

Madara van az erdőnek,
Virága van a mezőnek.
Tenger virág, hangos ének,
Mintha téged dicsérnének.

Elhaló hang egy-két dalom.
 A mit ki ver a fájdalom.
 Sovány mezőn néhány virág:
 De feléd néz, rád nevet, rád!

Minden dalom rólad zengett.
 Tőled vette a szerelmet.
 Mi virág volt, érted nyitott,
 Könnyem csak téged siratott.

KIS KERTEMET EL-ELJÁROM . . .

Kis kertemet el-eljárom,
 Üres, néma, minden zúg.
 Madár nem szól a faágon,
 A szél onnan, innen zúg.

Az veri le kis fáimról
 A sárguló levelet;
 Az ítél most álmaimról:
 Kegyetlenül kinevet.

ŐSZI MEZŐ . . .

Őszi mező, sovány talló,
 Összevágta rég a salló.
 Egy két virág volt itt, amott :
 Az is, az is érted nyitott.

Köd belepte, dér megverte,
 Szegény szívem összetörte.
 Sebes eső, könny hull rája :
 Oda minden boldogsága !

TÜNŐ ÁRNYÉK . . .

Tünő árnyék futó habon :
 Ennyi csak az élet.
 Gyenge harmat nyári napon,
 Ragyog, semmivé lett !

És te törnél napról-napra
Föl a magas éig?
Meg se kezdve, abba hagyva
Álmodsz róla végig!

HA SZÓLUNK IS . . .

Ha szólunk is egy-két szót úgy elejtve,
Mindegy már az, minden el van felejtve.
Nagy tűz volt az, lánggal égett, pernye lett,
A szél fújta ide-oda :
A nyoma is elveszett.

Egy-két szóból már érzük a keserűt,
Szívünk mélyén valami még keserűbb.
De addig van, mint az árnyék elmegyen,
Ugy megyünk el egymás mellett,
Mint akár más idegen.

EGY POHÁR BOR . . .

Egy pohár bor még felderít,
Egy-egy nóta is kerül,
Őrzöm a mult emlékeit,
Kezdeném is ám elül!

De kései verőfény ez,
Hideg, őszi napsugár,
A mire csak ráemlékez':
Izzó nyara elmúlt már.

Téli dér üti meg fejem,
~~Eszei áll~~ *szárga* halál *letaszál;*
Hanem addig szól énekem,
Mig kezembe' a pohár.

NYOMODBAN A GYÁSZOS FELHŐ . . .

Nyomodban a gyászos felhő,
Honnan, honnan kóbor szellő?

Virágok elcsábítója,
Asszonysírás szállítója.

Talán arról a vidékről,
Hol a csillag egyre gyérül?
Mert egy asszony letagadta,
Vaksötét most az éjszaka.

Ha tán onnan, mondd, hogy láttál,
Halványabbnak a halottnál.
Mondd meg neki üzenetem:
Megsiratom, eltemetem!

SIRÓ SZELLŐ . . .

Síró szellő elnyugodhat,
Völgy ölén a halmokon.
Szálló felhő lel nyugalmat,
Messzi, magas ormokon.

Csak nekem nincs pihenésem,
Ma itt vagyok, holnap ott.
Ez örökös vergődésben
Várhatok-e jobb napot?

OH, ÉDES SZERELMEM . . .

Oh, édes szerelmem, fényes tündérálom,
Úgy eltűntél, nyomod se találok,
Mint rengetegben a magányos lányom.

Vissza jössz hozzám, csillagos este,
Álmaimat tündéreccsettel festve,
Megholt szívemet új életre keltve?

Vagy itt leskődöl késő éjszakákon,
Mig szemeimet kerüli az álom,
Riadvá szállsz el? És én várva várom.

ARATÁSKOR.

Utolért a halál sarlója,
Kalászként learatott vóna,
De Uram hívom segítségül:
Roskadó testem újra épül.

Az Isten emele fel engem,
Az Isten dicsőségét zengem.
E kies mezőkön ő éltet,
Tőle jön a halál, az élet.

NAGY ÉNEKET ÉNEKELNÉK . . .

Nagy éneket énekelnék,
Mevón' a kedv, akarat,
Dallal járnék, dallal kelnék:
Ez is, az is, elmarad.

Egy két kis dal, mit kiverek,
Alig kezdem, megakad.
Ócska egy húr, még most rezeg,
De már látom — megszakad !

NOVEMBERBEN.

Ködös éjjel
Komor fénynyel,
Világ gyúl ki a sírhanton.
Mért siratják a lakóját ?
Én az élőt siratom.

Megzaklatva
Napról-napra,
Éldegélni volna-e jobb ?
Kik küzdöttek, megpihentek
A halottak boldogok !

ÉNEKEK.

ALKONYATKOR.

Hanyatló királynője az égnek,
Most rohan alá és reám tekint,
Bibora, fénye arczomon égnek,
Mint már annyiszor, csalogat megint :

Arany-szekéren megyünk a mélybe,
Oh, jer, ne átkozd ezt a bús napot.
Együtt szállunk le az örök éjbe,
Elhal érzésed, el gondolatod.

Mit keresnél e sivár világon?
Te kósza lélek, istenverte, te?
Hajh, mit vergődöl egy szalmaszálon?
Emlékezz' sorsod gyászos, fekete!

Ha velem jönnél, ha rám borulnál,
Nem volna többé olyan viradat,
Mely kárörvendve gúnysugárinál
Mutatná hervadt, fonnyadt arczodat!

... Hivólag rezdül, pirosra gyúlad
Újra az égalj a látókörig,
A félhomályban jajdúl fülembe :
Ki *türni* gyáva, ki *jönni* gyenge,
Maradjon hát, míg szive megtörik.

KIS FIAMRÓL.

Késő ősznek verőfényén,
Mint az árnyék éjfélenként,
Megjárom a ligetet ;
Hajam barna, lelkem ép még,
Küzdenék, az égre törnék,
Roskad a test : nem lehet.

Én Istenem, alig éltem,
Mit se tettem, csak reméltem :
Itt van az ősz, hol a nyár ?
Pályám nagyon hamar zárul,

A sötét sir már kitárul,
Meg van írva : engem vár !

A levél az ágtól válik,
Darú-sereg alig látszik . . .
Két szemem könnybe merül :
Kis fiam, lelkem virága,
Életem zöldelő ága,
Mit csinálsz majd egyedül ?

1887.

TÁTRAFÜREDEN.

Fenyves erdő suttogása,
Zuhatagok morajlása
Ugy elringat, el-elaltat,
Nem érzem már a fájdalmat.

Milyen szép is ez az élet,
Keblem dagad, szívem éled.

Virágos völgy, szédítő hegy
Biztatgatnak : nem halok meg.

Mosolyog rám az ég kékje,
Örömemnek nem lesz vége.
Messzi látok egy virágot,
Tudom, tudom, reám vár ott.

Hajh, az élet nagy adósom,
Ha most nem lesz benne módom
Megvenni az adósságot :
A sirból is visszajárok !

1887.

TISZA PARTJÁN . . .

Tisza partján
Rengő füzes mellett,
Vizre járó
Lányok énekelnek.

Bús a nóta,
Még búsabb a hangja,
Beleszól a
Falú kis harangja.

Csak futó hab
Ez a rövid élet.
Terhe mennyi,
Minden napnak, évnek !

Engem is úgy
Elborít a bánat,
Mint a Tisza
A mikor kiárad.

De ha kiönt,
Vissza is megy árja :
Az az árviz,
A mi lelkem járja !

EGY LEVÉLRE.

Mint alkonyatkor a Tisza-parton,
Méla, bús ének csendül a lanton.
Mint mély sóhajtás, nem tud már többet,
Mint gyér felhő ejt egy-két könnyet.

Kinek kell ilyen ének manapság?
Kit búvól el a velős magyarság?
Üteme, tánca és szilaj lángja,
Elragad-e úgy, mint hajdanába.

Ma már az ének is olyan módi,
Nem magyar, nem a régi, valódi.
Nem olyan, a mibe belé nőttem :
Oly zord, idegen, visszás előttem.

A régi dallal kopott az erkölcs.
Czégért üt már ma, ki igazi bölcs.
Ad, vesz a kótyán : elv és becsület,
E nagy vásáron minden elsülyed.

Ilyenek voltak a régi ősök?
A törhetetlenek, csatában hősök.
Nem zsibvásáron vették a hazát,
De érte éltek s vérök áldozák.

Magyar erkölcsről szólt az a nóta,
Mert nincsen olyan, hallgat azóta.
Kinek nem magyar a teste, lelke,
Magyar nótát az, hogy is énekelne!

Hazámban én is idegen lettem,
Azóta beteg a testem, lelkem.
Tudok-e így nektek énekelni,
E kufár haddal versenyre kelni?

Elégeti arczomat a szégyen,
Van-e nektek? Nekem nincs reményem.
Ha az Isten újra csodát tenne,
Minden magyart újjá teremtene.

VESZFEDELEM IDEJÉN.

Úristen, csak téged dicsérlek,
Csak tetőled rettegek, félek!
Csak előtted tudok leborúlni,
Könyörgéssel csak hozzád fordulni!

Benned vagyok csak bizodalمام,
Te vagy Istenem, diadalمام!
Te vagy kővárom, minden erősségem,
E világon nagy oltalمام nékem.

Csak te védted meg nemzetünket,
Te oltalmaztad eleinket.
Bajunk annyi, mint tenger fővénye,
Dühös ellensége, mint mély örvénye.

Apánk hányszor megbántott téged,
Nagyapánk is ellened vétett.
Nem utaidon járt nemzetségünk,
És pártot ütött ellened népünk.

Magam is sok bűnnel megrakva,
Roskadok, görnyedek alatta.
Előtted vergődöm lent a porba',
Csak te segíthetsz e nagy bajomba.

Nem szégyellem, rólad emlékszem,
E földön te vagy dicsőségem.
Ha mint az árnyék elmúlik napom,
Könyörgésem ott is éléd adom.

Te tartasz minket örökségednek,
Földet itt mutattál népednek;
Bár érdemeljük az ostort tőled,
Irgalomért könyörgünk előtted.

Irgalmazz uram seregednek,
Nemzetségek, kit körülvesznek,
Mint a tenger elnyelni akarnak,
Mint éh farkasok, reánk rohannak.

Martalékul ne hagyj ezeknek,
Ellenünk, a kik fenekednek.

Add kezünkbe ellenségünket,
Ki csak kiéli zsiros földünket.

Tekints ránk a magas mennyekből!
Szabadíts meg uram ezektől!
Hogy magzatink tenéked éljenek,
Az örök életben veled legyenek.

SOK AZ IRÍGYEM.

Hogy magamat el ne hígyjem,
Annyi nekem az irígyem,
A hány levél erdő fáin,
A hány kalász a sik táján,
Hány fűszál a mezőségen,
A hány csillag van az égen.

Én rólam mért váltják a szót,
Magamról mért nem hallok jót?
A mért az ő utjok görbe,

En essem, én a gödörbe ?
Mért kell épen nekem égnem
Koholóknak láng-nyelvében ?

Egyenes út áll előttem,
Úgy indultam, arra jöttem,
Az út szélén nyílik virág.
Nem nekem nyit : megyek odább.
Nem hajlongok jobbra, balra,
Mint vén, reves fűzfák galyja.

Mi szivemen az nyelvemen,
Színes beszéd nem kenyerem.
So'se leszek mutató fa.
A jó utnak mutatója ;
S maga nyájas, vig orczával,
Az álnokság utján lábal.

Tudom, nagy út vár reám még,
El se érem, a mit várnék.
De még látom csillagomat,
Verejtékes nagy utamat...

Ki elmaradt, ki elhagyott :
De magamnak elég vagyok !

AZT MUTATTAD, MI NEM VOLTÁL . . .

Azt mutattad, mi nem voltál,
Mézes szóval csalogattál.
Hinni so'sem hittem néked,
De megfogott — lépes mézed !

Olykor, mintha hitted vóna :
Igazság van minden szódba.
Tán a szived is megmozdult,
Még a könnyed is megcsordult.

Abb'a nyomba' én is jártam,
Tőled formált szép világban.
Hol ragyogott, égett minden,
Szivárványos ezer színben.

Tőled támadt, tőled bomlott,
Mint kártyavár összeomlott.
Mosolyogtál : kezdjük újra !
De keserves lett az útja.

Mi szined volt, mind elkopott,
Szavadból a méz elfogyott.
Megvan-e még régi kedved ?
Az enyém már tönkretetted !

A FELFÖLD, AZ ALFÖLD.

Én Istenem, mit csináljak,
A felföldtől már megváljak ?
Itt hagyjam a hegyet, völgyet,
Sugár fenyőt, lombos tölgyet.

Nem jobb volna az alföldön,
Mint e görbe hegyen, völgyön ?

Itt az égből látok felet,
Széjjelnézni so'se lehet.

Mit nekem az erdők zöldje,
Hogyha nincsen síma földje;
Arany vetés-tenger benne,
Hol pacsirta énekelne.

Csak tűnődöm, csak vergődöm,
Hogy is lesz már az alföldön?
Ott nézhetnék, de nem lesz mit,
A pusztán nem látok semmit.

Rongyos tanyát, árva gémet,
A szomjuság, a kit éget.
Homok buczkát, délibábot:
Porfelhőt, meg hazugságot.

Erdők lombos sátra helyett,
Szúrós káka, nád integet.
A fa nem kell, nincsen level,
Mert árnyékot, madárt nevel.

Búsan nézem a felhőket,
A kik a felföldről jönnek.
A szívem megfájúl belé,
Vágyik, vágyik visszafelé.

EGY ZUGOLYBAN.

Kis szöllőmnek madara szól,
Fekve látom, kalap alól.
Ölyű kereng, égnek száll is,
Fel-fel törne a fűszál is.

Az ég kékje, a menny-sátor.
Elkábít, mint akár máskor.
Volna bennem, mi fel törne,
De visszahúll, le a rögre.

Fám gyümölcse reám hajlik.
Félkarral elérek addig.

Minek vágnék a magasba?
 Ügyelek a madár dalra.

Fen kerengő ölyű-madár,
 Tied lehet ez a határ,
 De megvédem zugolyomat,
 Benne lakó madaramat.

A HÁMORI TÓNÁL.

Két felől a zöld erdő ráborul,
 Síma színén egy hab se fodorul.
 Zöld szeme nyugodt, kék égre tekint;
 Zúgó viharja lezajlott-e mind?

Messzi zuhatag lopva morajlik,
 Erdején madár füttye se hallik.
 Rigó, ha félve megkezdi dalát,
 Fölrebben, némán száll a tavon át.

De engem éget lázas szenvedély,
Orkánja zudúl, ezernyi veszély
Örvénye tátong, kis hajóm remeg,
Ám még megállom rajta helyemet.

E vidék csöndje még megölne itt,
El, folytassuk éltünk küzdelmeit.
Ha erőm elfogy, testem megroskad,
Nézzem nyugodtan innen a múltat!

KÉPEK.

A TALLÓN.

Legény.

Felszabadult már a buza talló,
Jaj, de szépen rikangat a rigó.
Jaj, de szépen felszáradt a harmat :
Vigyázz kis lány, mert bizony megcsálnak.

Leány.

A ki után ott a markot szedtem,
Azé vagyok, avval járok jegyben.
Mire elszánt, a darú meg elmegy,
Az esküvőnk épen akkor lesz meg.

Legény.

Elcsapom a lovam a tallóba,
Szélről ülök egyedül, bánkódva.
Búsan nézek arr'a a gyalogútra,
Mikor ketten jártunk ott a kútra.

Leány.

Tudd meg, mijét siratja a talló?
Tudd meg, miért jár felénk a holló?
Halálomat, tudd meg miért kérem?
Isten tegyen igazságot értem.

A BOROZÓ.

Boros vagyok, részeg vagyok,
Isten tudja, hogy mulatok.
Kitántorgok a kocsmából,
Bár kiérnék a világból.

Jó bor, a szép asszony főztje,
A'törte az orrom össze?
Vagy mindennek okozója:
Tüzes szeme, hamis csókja?

A kalapom is már nékem,
Halálos nagy ellenségem.
Az útszélre kívánczozott:
Magához csal az átkozott.

A JUHÁSZ BAJA.*

I.

Juhom a pallagnak kerül,
Cseng-bong a harangom elül.
Két bojtárom a két szélen,
A szamaram a középén.
Kutyám pedig a nyáj után
Csak úgy ordít a vad nyomán.
Én utánok vizen-sáron,
Itt járok-e jövő nyáron?

* Egy népdal töredék felhasználásával íródott

II.

Van két hete, avagy három,
Hogy a számadómat várom.
Szólok véle, majd megkérdem,
Megmaradok-e a télen?

Amoda jön számár háton,
Ő lesz talán, a mint látom.
Megösmérem jó távolról,
Sereglye-szórú számárról.
Kalapja karimájáról,
Ezüst csattos kantárszárról.

„Jó napot édes bojtárom,
Tudom van nekem nagy károm.“
Nincs gazd'úram, bizony nem lesz,
Mig ez a jüh kezemen lesz!
De nagyobb kár van szivembe,
Azt is a kend lánya tette.
Adja nekem feleségül,
Nem élhetek nála nélkül.

„Öreg bojtár nem számadó,
Lányom neked nem eladó.“
„Hozzám nem is, de majd máshoz,
Az alvégi nagy gazdához.
Mire a nap lesz kelőben,
Nem lát már e nagy mezőben.
Nem viszek el én egyebet,
Csak furulyám, a szűrömet.
Által megyek ma a Tiszán,
Lesz, ki sirva gondol reám!“

EGY KIS LEÁNYRÓL.

Kedves, borzas fej, nevető szem,
Mosolygó piros, fodor száj.
Karcsú, arányos, fürge termet,
Lépése, mozgása csupa báj.

Mint feshő virág, nyílik ajka,
Szava, mosolya, édes zene.
E pajkos, negédes csinytevőt
Kedvében teremte istene.

És most bú fátyolozza arcát,
Csak sóhajtás tör ki ajakán.
Megül magában egy zugolyban:
De megváltozott a kis leány!

Nevető szeme könnyben úszik,
A szavát is alig hallani,
Elmúlásra, halálra gondol:
Alig tudom ki is mondani.

Oh, derülj fel, nyíljék ki kedved,
Mint tavasszal ezernyi virág.
Megtört szívvél *csak én* viseljem,
Kis szivecskéd minden bánatát!

VÉN GAVALLÉR.

Haragusznak rám a lányok!
Lányos házhoz minek járok?
Hiszen nekem se szerető,
(Régen elmúlt az az idő!)
Se feleség nem kell:
Megérném tán egygyel?

No, tudom: nem kaptok rajtam,
Titokba mért meg ne valljam?
Csak lányok, a feleségem
Meg ne tudja, mert úgy végem!
Ő is kiad rajtam,
Magamra maradtam.

Azért vagyok ilyen nyalka,
Virág van a gomblyukamba.
Erre járok, arra járok,
Szőke lányok, barna lányok...
Hogy otthon az asszouy
Majd visszahódítson.

A MENYECSKE.

Csak még egyszer lány lehetnék,
Férjhez tudom so'se mennék.
A mióta úram vagyon,
Még nyugodtan se alhatom.

Apám uram, két tehent ád,
Járjam körül anyját, borját.
Pitymallatkor fel kell kelni,
Kin sallózni, benn meg fejni.

Kis lányom sír a szobában,
Elöttem téj a sajtárban;
Ha itt hagyom, feldől, vége!
Édes úram szid meg érte.

Hát azután mit csináljak?
Tüzet rakjak vagy gyomláljak?
Még az ágyam sincs megvetve,
*A fehér ház** kiséperve.

* A nép szalonja.

Csak még egyszer lány lehetnék,
Tudom férjhez so'se mennék.
Nem küzködném annyi bajjal,
Aludhatnám éjjel-nappal . . .

A BUJDOSÓ.

Messze földre költözik a galambom,
Itt hágy engem, még a hírét se hallom.
Felfogadta, meg is állja, hiába,
Ha a szívem megszakad is, nem bánja.

És elindul, el ér a kert ajtóig,
Meg sem áll a zöld leveles búvoíg.
Ott üldögél tán egy sötét zugolyba?
Ha úgy is van, kinek arra mi gondja.

Jaj, Istenem, hát én már most mit tegyek?
Vigasztalást, reménységet, hol vegyek?

Nagy ez a kert, véges-végig megjárom,
De a párom, sehol, sehol se látom.

Nagy szomorún állok meg a búvónál,
Édes szivem, csak legalább itt volnál.
Csak még egyszer, csak még egyszer
[látnálak,
Csak még egyszer a szivemre zárnálak.

Abba nyomba ölembe van valaki,
Csoda esett! Ilyet so'se hallani.
Idegenből itthon termett szél szárnyán,
Úgy csüng rajtam, mint a virág az ágán!

VÁR A LEÁNY . . .

Rózsafát ültettem, megfogant, kihajtott,
A régi szeretőm, úgy mondják, elhagyott.
Azt se tudom, merre veti-hányja sorsa?
Várom a levelét, nem hozza a posta.

Fekete gyász felhők, mind mifelénk járnak,
Vége sincs, hossza sincs, a nagy kárognak.

Nyomokban egy legény, hetyke, színes szóval,
Nagy lagzit emleget, a mikor megszólal.
Ne is hallgasd szülém! A szél majd elfújja,
Csak az én édesem, soha meg ne tudja.

SZÜRETEN.

Nem is szőlő, ha nem édes, nem góhér.
Mit jár annyit, mit kesereg egy csókér?
Ha megadom, se adnám jó kedvemből?
Mebánhatja, foga vásik,
A savanyú szőlőtől.

Kinek mondja, hogy még most is úgy
[szeret,
Mindegy nekem, szeret-e vagy hiteget.

Este van már vigyen még egy puttonnal.
 Rég elmúlt a', régen elment
 A tavalyi nagy hóval.

Ott vártam a szőlő alján nem egyszer,
 Ott fogadta a hűséget ezerszer!
Más az uram, más a lelkem azóta,
 Kelmed szava, mint azelőtt:
 Mézes, mázos, csalóka!

JEGENYEFÁS UDVARON.

Jegenyefás nagy udvaron
 Vén Hapráncc hegedül.
 A korlátnál meghúzódva
 Ácsorgok egyedül.
 Hejje, hújja lakodalom,
 Mulat most mindenki.

Engem itt a kalap alatt
Észre sem vesz senki.

Szép menyasszony járjad, járjad,
Neked muzsikálnak,
Valamikor, nem is oly rég
Csak én velem jártad.
Valamikor ide jártál
Hozzám egy-két szóra,
Bár sohase jöttél volna,
Ne is szóltál vóna !

Vigadjatok, tánczoljatok,
Nagy ünnep van máma,
Az én bajom, ha a szívem
Szakad meg utána,
Nekem fáj az, hogy itt állok,
Nem tudok elmenni.
Az a csillag, *hulló csillag*
Ugy tudott leesni.

A KÉRŐ.

Nem megyek én tihozzátok,
 Minek mennék oda?
 Fü nőjje be a portátok
 Más se menjen soha.

Czifra szűröm átvetővel
 Nem arra való a,
 Hogy egy leány úgy buga fővel
 Vesse az ajtóba.*

A gazdag lány nekem nem kell,
 Se borja, se ökre!
 A szemeddel, két szemeddel
 Vertél meg örökre.

* A nem tetsző kérőnek este ott hagyott szűrét a kis ajtóba teszik ki. A ki tetszik, azé a házban marad, hogy jőjjön be utána.

NYIRI JUHÁSZ.

A nyir-madi határszélen
Gyöngyhalom,
Rajta járok a harangszót
Se hallom.
Ha nem szólna selyem nyájam
Kolompja,
Nem gondolnék harangra, se
Templomra.

Az ákácztól még a falú
Se látszik,
A tornya is alig hogy át
Czikázik.
Megösmerem falúm tornyát,
Gombjárul,
De nem látom *házokat*
A sok fátul.

Ha bemegyek még egyszer
A falúba,

Mással látom megint a
Kis kapúba.
Fordulhat úgy, ha a harang
Megszólal :
Kevesebb vón' az Alvég egy
Lakóval . . .

NAGY LEVÉL.

Adassék e levél
 Jó Kaszás Balázsnak,*
 Tulajdon kezébe,
 Senkinek se másnak.

Miért e nagy zajgás Krüzsely kapujába,
 A nagy országuton miért e nagy lárma?
 Nagy csapat prófeszor vaj' mit keres ottan?
 Egymást miért kémli nagy ügyefogyottan?

* Krüzselyi Bálint jogtanár írói neve.

Lármázni tán tud még, de messzi nem hallik,
Hanem tenni, tenni, bizony, bizony alig.

Imhol eljövének nagy hordó hírére,
Ki gyalog, ki sántán, ki meg nagyon késve.
Ritka egy csapatban ennyi szomjas gége,
De titkolja szörnyen, keni más vendégre.
Egy se iszik (ha nincs), ha iszik tagadja,
Nehogy főhatóság* majd pórázra kapja.
Dicső, jeles egy nép: nagy érdemök mennyi,
Mézes szókkal dehogy tudnám versbe szedni.
Itt kéne maradnom hajnalhasadásig,
(De jó Krüzsely'-gazda, immár most is ásít.)
Rövidre fogom hát műzsám kantárszárát,
Éltessük e pincze bortartó gazdáját.
Legyen egyszer immár jó napja is néki,
(Szegénynek a helye most is egy zug végi.)
Dicsérném érdemét, de szörnyen titkolja,
Mindennap más szíuű szövevényes dolga.
Nem is tudok azért más érdemét néki,
Csak hogy a bora jó, a nadrága régi
Módra készül, a mit váltig irigyelek;
Ebben a dologban már utána megyek.**

* Sz. A. kurátor egy tanárt megszólított e miatt.

** Krüzselyi B. mindég magyar ruhában járt.

Ha ő lassan beszél, ordít Czipár* érte,
 Direktor megrendül e nagy szörnyűségre.
 De a másik perezben, hajlong Czipár, bókol,
 A direktor arca sugárzik a bóktól.
 Ez azonban *Vékony* — reménység csak egynek,
 Veszi Czipár, Kardos magára nagy kegynek,
 Ki tudja, ki tudja? . . . gondolja a három,
 De hogy mit gondolnak: én ki nem találom.**

De Darabanth mordul egyet erre szörnyen,
 Óráimat bizony nem hagyom egykönnyen!
 Csak egy nyurga legény van köztök egyedül,
 Kiről a kurátor ily nótát hegedül.
 El kell hinni szörnyen: „Csak bajnak jött ide,
 Bujtogat bolondul, nem is jó semmire.
 Stílusa pongyola, boldogtalan jámbor,
 Mért nem tanulta meg kormányzó tanácestől?***

No hát meg tanulja, ha majd kopasz fővel,
 Ő is közöttök ül az elülülövel. . . .

* Czipár az egyik tanár tréfás neve.

** Kardos, Vékony tanárok (már meghaltak) és Czipár nagyon vágytak a direktorságra.

*** Sz. A. kurátor mondta el ezt rólam egy egyházkerületi közgyűlésen, mikor iskolai ügyekben szembe kerültünk.

De erre a szörnyű nagy fenyegetésre
Megakadt a nóta, szomjasabb a gége.
Okosabbat mondok, eb a ki megbánja,
Ne menjünk el innen atyafiak máma.
Nagyon jó itt lenni, telik a hordóbul,
Ha erre gazdánknek a könnye kicsordul,
Biztassuk van sok bor, másolás s egyéb másnál,
Aztán több is veszett hajdanán Mohácsnál !*

* El rigmust curiosumképen máramarosi tanárságom emlékéül közlöm, a mi annak idejében elég port vert fel. Sz. A. volt kurátor neve is elég híressé lett a máramarosi takarékpénztár nagy bukása következtében, a mikor az iskola is anyagilag sokat veszített.

A TAKÁCS.

Bódi Mátyás híres takács régen,
Messzi vetik hírét a vidéken.
Beregségből is járnak a Nyirre,
A kendert, lent, bízzák a kezíre.
Szorgalmas is, ül a szövőszéknél,
Nem csak nappal, ott leli az éjfélt.
Sokszor bizony virradóra kelve,
Ül a széknél erősen zörgetve.
Maga lakik, ott a szomszéd néne,
Főzi meg azt, a mi kell ebédre.
Ő se megyen és hozzá se járnak,
Legföljebb, ha a kapúfélfának
Veti hátát úgy csillagos este,
Néz az égre, füstöt eregetve.

Hej, nem úgy volt, nem is olyan régen,
Sarkantyúját pengette kevélyen.
Ha meglátta, húzta is a cigány,
Illegette magát a sok leány,
Mint a bokron bimbó, teljes rózsza,
Ki tud hozzá, az szakít is róla!

Szakított is teljes rózsát, bimbót,
„Nem világ“ — mondja Bódi — „egy csók!“
A föliből adott ám Pirkának,
Szegény zsellér gyönyörű lányának.
És tovább szállt, virágról, virágra,
Szegény Pirka, de hiába várta.
Addig-addig, hogy nem győzte várni,
Nem is tudta kebelére zárni,
Neki indult a széles Tiszának,
A közepén sírt ásott magának.
A ládáját a legénynek hagyta:
De egy pólyás kis lány is volt rajta.

Matyi a lányt nem vitte magával,
Ott tartotta jó testvér hűgával.
Nem volt neki ott hiányossága,
Meg vett neki mindent, a mi drága.
Mint meghagyá, jött naponként hozzá,
De nem tudott sokáig nézni rá.
„Nesze lányom“ — mondá neki ekkor:
„Itt van a pénz, Mózsinál a czukor.“

Ment a kis lány nagy vígan Mózsához,
Másnap megint jó Bódi bácsihoz,
Igy jutott ő korán özvegységre,
Szövő-széke lett a felesége.

Felszabadult már a búza-talló,
Meg is pendült rajta már a salló.
El is ment, meg visszajött a gólya,
Kivirult, meg elhervadt a rózsza.
Sütött a nap, fújt is, esett hó is,
És az új borból lett bizony ó is,
Leányból menyecske ékes renddel,
Ifjú gazdából öreg ember.
Évikéből gyönyörű leányzó,
Liliom-szál, rózsaszál virágzó.

Igy Bódi is kezdte észrevenni,
Hogy a munkát nem tudja megtenni.
Bántotta is, iparkodott szörnyen,
De mint egykor, nem ment már oly könny-
Üszög Demit hozta el Papiból. [nyen.

A zsellér-gyerek dolgozott is jól.
De Bódinak elkopott a kedve,
Járt fel-alá, egész nap dörögve.
„Én vagyok a zsellér itt e háznál.
Gazda az, ki egész nap csak lófrál.
Nem vagyok még vén és tehetetlen,
Hogy merészel így lejárni engem?“
Főtt magában, de szólni nem mert,
Csak gyűlölni kezdte ezt az embert.

A dolognak pedig az a nyítja,
Verte Demit a szerelem kínja.
Évi egy nap háromszor is eljött,
Mózsi czukra neki már nem köllött.
Pénzzel Bódi már el nem küldhette,
Czukrosabb volt, ha Demit nézhette.
Demi pedig verte a fonalat,
Elgondolta : rá aranyhal akadt.
Bódi bátyját, lám, hogy megkiméli,
Jutalma lesz érte a szép Évi.
Hát-a Bódi háza, telke, pénze?

Hiszen ez is mind reájok nézne.
Minthogy Évi épp vele ült szemben,
Bizonyosabb akart lenni ebben.
Hogy a dolgot tudja jó előre,
Megölelte, csókot is kért tőle.
Egy láng lett az arca Évikének. [nek“
„No hogy“ — úgy mond — „már ilyet is kér-
„De hogy ad, nem“ — csak az arcát tartja,
Demi csókja el is csattan rajta.

E perczben az ajtó mellett állván,
Megmeredt ott Bódi, mint a bálvány.
Úgy hitte, a kölyköt most megöli,
Sok lesz tán... úgy a lábát eltöri.
Csáti bottal veri ki a házbúl,
Csak a fejét, a mitől nem sántul...
Fogja, ütne... Megvillan eszébe,
Hogy a botnak is van ám két vége.
Markos legény, erős, mint a marha,
Hátha ő is... A mit nem akarna...
Szóljon hát..? Nem azt se. De mit tegyen?

Majd meggondolja ott künn csendesen.
Nagy ravaszul Bódi, mit se szólva,
Elment, mintha mit se látott vó'na.
Elvonulva egy nagy boglya mellett,
Ott főzi ki a furfangos tervet.

„Hogy a lányom egy *zsellérhez* menjen,
Egy senkihez! Én ezt megengedjem?
Nemes atyámfiái csúfjának,
Még sírjokban is megfordulnának.
Apám lelke, hazajárna, ütne,
Ha nem adom, e jó madár üt le.
Mint a torony, oly magasra nőtt fel,
Vagy rám gyújtja házam, veszett fővel,
Bódi, többet észszel, mint erővel...“
Rá öklét a homlokára tolta,
És a dolgot erősen fontolta.
Majd egyszerre elkezdett nevetni,
És utána büszkén lépegetni.
Az öröm lesugárzott arczáról,
A ravaszság kajla bajuszáról.

Mikor aztán szembe lett Demivel,

Átölelte mind a két kezével.

Átölelte és elkezdett sírni.

(Szokás az, ha lányt akarnak vinni.)

„Gyere csak no“ — mondá, „lelkem-lelke,

Látod, látod, sirok örömembe.

„Sirok“ — és itt fogát csikorgatta —

(Vesztél volna ott rongyos faludba!)

Tudok fiam, édes fiam *mindent*,

Jóra váljék, kérem is az istent...

(Akkor lesz jó, ha el visz az ördög.)

Most tudom már, a haraszt mit ~~g~~örgött.

Tudom fiam, kire nézegetsz te,

(Vakulnál meg mind a két szemedre!)

Szeretlek, míg bennem mozog egy ér,

(Akaszszon fel a kállai hóhér!)

Ha Évike szintén úgy akarja,

(Útilapút kötök a talpadra!)

Demi ebből az egyet értette,

Hogy gazdája meg van keveredve.

Hanem mikor felfogta eszivel,
Hogy kínálva kínálják Évivel,
Ugy kiugrott ölelő karjából,
Szegény Bódi, fálnak esett hátúl.
Majd megfogta, úgy megölelgette,
Kékjét Bódi tiz napig meglette.
(„Ez a gyilkos“ — sziszegé magába,
„Lopja magát bé familiámba.“)

Mikor Demi magát kitombolta,
A kész hálót Bódi rája dobta.
Igy kezdé el, nyájas, sún yi szókkal :
„Nem cserélsz te fiam majd egy gróffal,
Van itten mit aprítani a tejbe,
Öreg Bódi nem szorul meg ebbe.
„Van föld, pénz.“ Közbevág Demi :
„Föld ötven hold, de a pénz az mennyi?“
Bódi ránéz vasvilla két szemmel :
„Abba turkál majd az ilyen ember.“
Hanem Bódi hamar megjuházott,
Alázatos, a kit leforrázott.

Igy folytatta szép szókkal mint illik :
„Fogadj te szót az enyim tudnillik.
Nem lesz károd, hogy ha úgy cselekszel,
Én mondom azt, Bódi takács mester.
Tudod te azt, a mai világba,
Okos takács él meg, nem a kába.
Napraforgó is a napnak fordul,
Emelkedjél te is ki a porbúl !
Ide figyelj, a mit mostan mondok,
Öreg vagyok, emésztnek a gondok.
Városba menj, még holnap sietve,
Ne vesztegess itten egy perczet se.
Nehogy fejem olyan szégyen érje,
Paraszt-takács az Évike férje.
Kitanulva a fortélyosságot :
Akkor aztán áldásom reátok.“

Nagyot nyelt rá, a mikor elmondta,
Demi mindezt szomorán hallotta.
De úgy látta, itten nincs mit tenni,
Az öregnek kénytelen engedni.

Összeköté, a mi kicsije volt,
Másnap aztán már el is búcsúzott.
Vele ment Évi a falú farkáig,
Nem tudtak elválni még sokáig,
Szegény Évi nyakába borúlva,
Úgy siratta, mintha halott volna !

Ment, mendegélt Demi nehéz szívvel,
Nem csoda, hogy csak Kállóig ért el.
„Van itt fortély“ — gondolta magába —
„Kitanulom, mint mest'ram kívánja ?
Évikétől se vagyok itt messze,
Nemsokára adjon minket össze !“
Bódi pedig, hogy eltudta onnan,
Érzi magát boldognak, nyugodtan.
Es dolgozik újra régi kedvvel,
Úgy érzi, hogy erős, ifjú ember.
Olykor-olykor nevet a markába :
„Okos ember vagy te Demi bátya,
Ezt az egyet elintézted bölcsen,
Nem kértél észet a szomszédtól kölcsön.

A czédának kéne a pénz, a jús,
Elveszi Évit pap vagy nótárus.“

Igen ám, de nemsokára aztán,
Levelet kap Évike a postán.
Szép levél volt eleje és végi,
Olyan kedves: öröm volt rá nézni,
Mert a hányszor nézett a levelre,
Évi bizony elfakadt nevetve.
Csak mikor a halált emlegette,
Azt a szegény Évi megkönnyezte.
Bárhogy vegyük, bizony nagy dolog ám,
Vele szólni, tud most csak a postán!
Szegény Demi, jaj, hogyha meghalna,
Érzi szive, utána szakadna!
Mikor aztán sirt is, nevetett is,
Bódihoz elvitte a levelt is.
Ugy hagyta meg Bódi ezt erősen,
Megállt hát előtte szégyenlősen.
A levelet a kezében gyúrte,
Nem szólt semmit, csak állt szemlesütve.

Bódi látta mindjárt, hogy itt baj van :
„Mit akarsz héj, mi van a markodban ? “
Nem olvasta végig egy-két sortul,
A világ is véle egyet fordult.
Késmárkra küldte, *Kállóig* ment el...
Onnan irkál ez a veszett ember !
Szegény Évi szivrehatón kérte :
Mért haragszik olyan igen érte ?
Oly bús levél, hogy a ki olvassa,
Könnye csordúl, szíve szorúl rajta.
„Demi, látja, meg akar már halni,
Akkor, akkor“ ... kezdett fuldokolni.
Nem indítja meg a levél Bódit :
„Tán maszlagot ettél, a mi bódít.
Hallod-e lány, mondom térj eszedre,
Nem rád vágyik, vágyik a telkedre.
Fénzed kell neki, nem a szépséged,
Paszuly-karó bolondít el téged ! “
„Olvassa el levelét, meglássa ... “

„Nem olvasom, vigye el a fránya.

Egyformák a szerelmes levelek,
Mint azok az akácza levelek.
A zúgások csak bolondság, semmi,
Bolond tudja csak értelmét venni.
No, hanem majd felelek én rája,
Két felé áll tőle, füle, szája . . .“
Kezdte Bódi keresni a tollat,
A gerendán lelt valami olyat.
A pennát fonallal rákötözte,
A betüket rovogatta össze.
Mint egy-egy pók, olyanokat rajzolt,
Maga Bódi is elámult rajtok.
Váltig mondja, Évi hajtja egyre :
„Tudnék én is válaszolni erre.“
De hiába, tovább perczeg tolla,
Mintha onnan tinta eső hullna.
Csak úgy dönti a sok szarkalábat,
Évi tőle, hol kigyulad, sápad.
Hogy bevégi kevély ábrázattal,
Évi ajkán még a szó is elhal.
„Meglásd Évi, úgy megíjed tőle,

Hírt se hallunk ezentúl felőle.
Ládd, lányom, a levelet megírtam,
Szolgabíró sem tudhatná jobban.
Hallgasd meg hát, a mint következik,
Dicsérd érte édes apád kezit.“

„Leveledet örömmel nem vettem,
Nem vagyunk egy értelemben ketten.
Minek az a halál, csillag rózsza,
Ebből legjobb, ha egy csöpp se vóna ;
Irjad meg azt : van-e már sok pénzed,
Házépítés és a műhely végett ?
De ehhez is egy-két darab föld kell,
Mert az ember nem él levegővel.
Ezt irjad meg, vagy ne irjál semmit,
Nekem rólad elég tudni ennyit.
Mert azt ne hidd, hogy oly bolond vagyok,
A jűssomból neked is részt adok.
Kaparj kurta, neked is lesz aztán.
Dolgozz, ne irj, össze-vissza tarkán.
Nem is tudom, nem értem valóba’,

Mit keresel a szomszéd Kállóba?
A ki vagyont, pénzt akar szerezni,
Tengereken túl kell annak menni.
Meg se állni, csak Amerikába,
Igy teszen, a ki okos, nem kába.
Tudd meg azt is, ne okolj idővel,
Kedvéért nem maradok lány-fővel.
Várok még rád talán egy két évig,
De többet nem, ezt üzeni Évi . . .“

Bódi Évi, e pogány levélre,
Úgy érezte, elfogy minden vére.
De azután egy láng lett orcája,
És patakként omlott könnye árja.
„Apám uram, ne tegye az egyet,
E levelet postára ne tegye.
Ne küldje el messze tengerekre,
Mert a szegény Demi oda veszne.
Akkor én is a Tiszának mennék,
Vagy a tóba magamnak sírt lelnék.“
Erre Bódi lobbanva haragra :

„Mit tudod te, mi van a javadra?
A levelet viszed a postára,
Úgy lesz mondom, ebszülött, rossz lánya.
Mily igaz, hogy Bódi Mátyás nevem,
Ha nem engedsz, nem vagy lányom nekem.
Most bizom rád: Válassz közte, köztem,
Nem vagyunk egy értelemben ketten!”

Évi hangos siráson fakadva,
Postára ment, az utcán zokogva,
Kik hallották, álmélkodtak rajta,
Azt gondolták, haldoklik az apja
Bódi pedig a kapúból nézte,
A postára csakugyan betér-e?
Mikor látta, hogy már oda indul,
Nagy szomorán ő is visszafordul,
És elkezdett odabenn dolgozni,
Közbe-közbe a Demit átkozni.
Hogy a csorda is bejött estére,
Egy-két csillag feljön a kék égre,
A konyhából a tűz kivilágít,

Ablakokból gyertyafény sugárzik.
Az ákácz közt az árnyék is megnő,
Igy mulik el az egy napi idő.
Bódi pedig a szövőszék mellett,
Mint a bánat, üldögél, kesereg.
Ha akarja, se megyen a munka:
Oh, ha mindég eszébe nem jutna!
Ő is éppen így tudott szeretni,
Hej, nem tudja soha elfeledni,
Hogy elhagyta hűtelenül szegényt,
Ugy gondolta, keres majd más legényt.
Tudhatta, hogy zsellér a zsellérhez...
A nemeshez, hogy is vágyott férjhez!
Pirka ítelt, zord volt a törvénye,
Mély a Tisza, zajlik az örvénye.

Nagyot sóhajt *valaki* mellette,
Szegény Pirka *újra* felkereste.
Néz-néz reá, búbánatos arczczal,
Küzd a takács szörnyű lelki harczczal!
Nem állhatja szelid tekintetét,

Összefogja görcsösen a kezét.
Beszél vele töredezett szókkal,
De nem felel, soha meg nem szólal.

„Mennyben vagy, én pokolba vergődöm,
Legázoltál, heverek a földön.
Drágám, lelkem, megöltél engemet,
Az boldog nap lesz, a ki eltemet.
A lányod . . . lányod, gondját viseltem,
Érte éjet-napot egygyé tettem.
El is láttam minden földi jóval,
Elvégeztem, mit rám bízál szóval.
Ne nézz rám úgy, mindég jót akartam,
Parancsoltad, éltem *rákapartam*“ . . .

Ebb'a nyomba, valaki künn zörget,
Rébi jön be, mint kit ostor kerget,
A testvére, Évi nevelője,
Lisztes haja, lisztes a kötője.
Este szitált, a hogy abba' hagyta,
A fél falút eddig beszaladta.
Az *Alvégtől* közepéig jutva,

Ide rontott szörnyen felindulva.

„Jaj, te Bódi, áldjon meg az Isten,
Nem tudsz róla, elkopott a lisztem.
Mi kicsi volt, épp' mostan szitáltam,
Azóta a szomszédokat jártam.

Te ember, te, mért nem küldsz egy zsák-
Miből élek avval a rossz lánynyal? [kal,
Azt is, azt is a fejemhez csaptad,
Vén inaim miatta szaladnak.“

Szemöldökét a takács felrántva :

„Hallod — mondá — nincsen kedvem máma
Szót ölteni, veled nyelvet mérni,
Nem kell tőlem so'se semmit kérni.

A mi kellett, eddig is megkaptad,
Eredj innen, a mig jól van dolgod.“

„Én menjek el, hát a leány hol van?“
— Mondja Rébi még haragosabban —

„Délben eljött, azóta itt tartod,
Engem futtatsz, fogadj más bolondot.“
Bódi takács e szótól elszédül,

„Évi nem volt otthon még ma déltől?”

„Hisz azt hajtom, mióta itt állok,

Ma este csak utána lófrálok.

Nem tudom én . . . Már az eszed ment el,

Szóból csak ért még a magyar ember !”

Bódi előtt a gyertya sötétül,

Azt hiszi : most válik az eszétül.

Agyában, mint a villám cikázik :

„Mint az anyja, most megy a Tiszáig !”

E gondolat torkát fojtogatja :

„Most veti ki tán a Tisza habja.”

Majd le nem rogy, mind a két lábáról,

Rébi rászól : „Te se tudsz a lányról?”

Majd ijedten fogja mindkét kezét :

„Jaj Istenem, elveszti az eszét.

Matyi lelkem, térj magadhoz, vagy mi,

Menjünk ketten, rá fogunk akadni.”

Matyi olyan, mint ki se hall, se lát,

Nyakába vet valami rossz ruhát.

Megy, fut, rohan, Rébék meg utána,

Mig birta ina és állta lába.

Akkor aztán lerogyott a földre,
Siránkozott, a két kezét törve.

Harmadnapra, virradóra kelve,
Hírét se tudva, nyomát se lelve,
Hogy visszatért, megy lesütött fővel,
Kiáltoz rá Hódi nagy erővel.

Sátán Hódi, ez a kaján ember,
Kit a falú így tud, erről ismer.)

„Hallod Bódi, ne járj a Tiszánál,
A határban is ráakadhatnál.

Nézz' csak széjjel, mély az Ördögös tó,
Kinek viz kell, annak biz az is jó.“

Elbújhatott az ilyen, olyan fajta,
Azt teheti, mit az édes anyja.“

Kaczagott rá Hódi teli szájjal,

(A csillagos ég nem szakad rája!)

Bódi hallja, érti a beszédet,

De csak ~~égy~~ mint, ki mély álomból ébred.

Befordúl a tiszteletes úrhoz,

Onnan egy nagy, hosszú csáklyát elhoz.

Ki ballag az Ördögös partjára,
Egy csónakról a habot turkálja.
Lesi, várja onnan szívszakadva,
Hol bukkan föl Évi lánya halva.
Igy dolgozik keserűn, bánkódva,
Egyszer, mintha Évi lánya szólna.
Szól a' szegény, de a más világról :
Nem biz csak az Ördögös partjáról.
A hol épp' a kállai út tér el :
„Apám uram, lelkem ott mit mível?“
Noha poros ruhája, czipője,
De arcza boldogság tükrözője.
Ég a szeme, mosolyog az ajka,
Nagy vidáman imígyen folytatja :
„Hogy éd's apám küldött a levellel,
Postamester épp' vadászni ment el,
Mit, itt várjak, gondoltam magamba'
Közel Kálló, vittem is oszt' nyomba.
Hogy ott voltam, magam szoltam vele,
Nem kellett a fránya, rossz levele.
Indulnék már. Demi is megszólal,

Nem élünk meg levéllel és szóval,
Megyek veled, Évi édes lelkem,
Oly szépen kért, én is reá lettem.
Látja apám, Demeter is itt van :
Tanyát ütünk ebb' a kis falúban.“

Látta Bódi, hogy ne látta vóna,
Az Évivel . . . Mig ő benn a tóba,
Örülne is, de a dühtől szédül,
A csáklya is kihull a kezébül . . .

ÉNEK AZ EZER ÉVRŐL.

Elvonulva egy kis zugolyba
A hová az ünnep hangjai
Csak megtörve vagy alig érnek,
Zsongások sem lehet hallani.

Kiálljak az ünneplők közé?
Oh, nemzetem elvegyüljek-é?
Részt kérjek dicső nagy napodból,
Veled most egyszer örüljek-é?

Ünnep nekem is ünneped, bár
Örömembe is öröm vegyül,
Szilaj lelkesedés lángja éget,
Két szemem még is könnybe merül.

Ezer éves multad gyászát, fényét
Én mondjam-e el, én zengjem el?
Lehozhatom-e napnak fényét
Kárhozat kínját lefesse-e?

Megvert az Isten, vert két kezével,
Igazán vert meg, sújtott le ránk,
Egy maroknyi nép nem fért egymástól,
Tizen voltunk, száz felé húzánk.

Testvér testvért ölte hidegen,
A fiú apjára támadott,
A föld kiégett a honfi vértől,
Borult az ég, esőt nem adott.

Haragvó Isten küldte reánk
Kelet és nyugat vad hordáit,
Vérünkben járt német, tatár, török
Vérünk hizlalta bő hordáit.

Nincs egy rög széles e hazában,
A mit véreső nem áztatott.
Ha ránk zudulna most özöne,
Nem élnők túl ezt az egy napot.

Oh, hányszor volt elveszve minden,
Oh, hányszor történt meg a csoda!

Meghaltunk, feltámadtunk egy nap,
De nem okultunk soha, soha !

A visszavonást kezdtük újra,
A mikor csak felderült napunk,
Egymásnak nem engedtünk soha :
De másnak se adtuk meg magunk.

Prófétákat küldött az Isten,
A hősök maroknyi csapatát.
Kis csapat volt alvó nemzetből,
De elég: megmenteni hazánk !

Nagy eleink ! Hol leljek szót rá,
Hogy elzengjem dicsőségetek ?
Bár volna hangom tárogató hangja,
Mitől ég föld megrendül, remeg !

Világ hallja, ne felejtse,
Hallja, a míg él, minden magyar.
A világnak árvái mi vagyunk,
Él a magyar, mert élni akar.

Ha nincsen senkink, nem búsulunk,
Im, magunknak is elég vagyunk,
A mi örökség ránk maradt,
Fiaiunknak hiven átadjuk.

Viz, halnak, madárnak levegő,
Az a szabadság a magyarnak!
Nagy az örökség, őseinktől vettük,
Ez az, a mit tőlünk akarnak.

Szent akarat győz a viszályon,
Az Isten segít, ő is velünk.
Ki támadna, ki dönthetne meg,
Ha egész világ is ellenünk?

HA LEGÉNY VAGY . . .

Ha legény vagy állj a gátra,
Ne bujj a kuczkó zugába.
Ha leány vagy, ne légy hűtlen,
Azért ver meg az Úristen.

Legény volnál : inni tudsz csak,
Leány volnál, sírni tudsz csak,
Az ily leány, az ily legény,
Még egy ütet taplót se ér.

EZ A KIS LÁNY . . .

Ez a kis lány kalapomhoz
Rózsát tett.
Mézes csókon alkudtam
A szerelmet.
Azt se tudom ötven csók volt
Vagy száz is,
Rózsa mellett, nóta mellett
Szerelmesebb a lány is.

Sajtóhibák. 41-ik lapon 2-ik sor, „törhetetlenek helyett „törhetlenek“. 64-ik lapon 2-ik sor, „nyoma“ helyett „hossza.“ *Jegyzet* a 71-ik laphoz. *Kormányzó tanácsnak* nevezi magát a máramarosi ref. Lyceum iskolai *tanácsa*. Oda nem igen választottak be író embert. Sz. A. előlülője volt.

